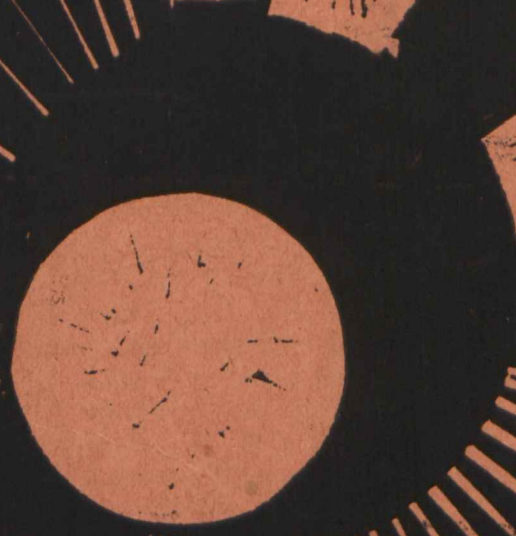

TAIG

OPILASPERE
AAAKA

T. T. G.

Nr. 13. Mai 1930.a.

II. aastakäik.

Väljaandja: Tartu Tütarlaste Gümnaasiumi Õpilaspere. Peatoimetaja: Aug. Raud; abi: D. Koppel. Tegev toimetaja: A. Grünverk. Toimetuse liikmed: S. Adamson, A. Hurt, T. Linde, L. Pekk, V. Taadler. Talituse juhataja: V. Käppa. Kaastööd võtavad vastu toimetuse liikmed igal ajal. "T.T.G." ilmub iga kuu 1. ja 15. päeval, väljaarvatud õppetöö vaheajad. Nri suurus vähemalt 16 lhk. Üksiknri hind 25 senti. Tellimisrahad järjekordse ilmunud nri eest tulevad tasuta hiljemalt 8. ja 23. kuupäevaks klassivanemaile. Sellekssamaks ajaks tulevad sisse anda klassivanemaile ka uue nri tellimised.

ÜLESTÕUMINE.

Ülestõusmine - valguse võit pimeduse üle, headuse võit kurjuse üle, õilsuse võit inetuse üle, pääsmine masendavast, painajalikust, rõhuvast, orjastavast, surmavast. Ülestõusmine - uue, võimsa, reformeeritud elu - lootusrikas algus. Ülestõusmine - noor, paljutõotav, õnnitlev vabadus.

"Surm, kus on sinu astel? Põrguhaud, kus on sinu võimus?" - need on võiduhüüded Suure Lunastaja auks ülestõusmise-päeva triumfitsevas joovastuses.

"Au-Issand seisab haulal kui võitja rõõmsaste, ja vaenlane ta jalgel, täis hirmu, vihane," hõiskab tuhatsuine rahvakoor igas templis üle kogu tsiviliseeritud maailma iga-aastase ülestõusmise = juubelipäeva hommikul.

Rõõksat peotsev ülistushümn pasunate vaskseist suist, orelite metallkõrvidest, kirikukellade võimas kaja täidab karge kevadhommiku õhku.

Vaene, armetu, igapäevastesse muredesse uppuv inimene elab ikka ja ikka jälle läbi uue ülestõusmise = rõõmu Ülestõusmise=püha hommikul, elab läbi jäädava vabaduse, püsiva priiuse, muretu rõõmpõlve mõtte.

"Ja surmakivi veereb, koit särab, naeratab - noor priius valges riides, maailm, sind tervitab" - nii kujutas meie esilaulik paljurõhutud, surmaunne suigutatud Eesti ülestõusmist ärkamisaja koitverevas õhustikus.

Sedasama rahvusliku ülestõusmise pidulikkust väljendasid kooris ka selle suurlauliku vähemad kaasaegsed. Kütkestav ülestõusmise rõõmsõnumite hüüd lajatas üksmeelselt üle selle väikese maa Läänemere koidukallastel.

Ülestõusmise võidukad helinad kostusid aga korduvalt ikka ja jälle aja-perioodide tagant paljuarmastatud kodunaa põhjamaiselt karges kevadmiljões.

Eks olnud see korduv ülestõusmise meeletu, kui teine meie geniaalne laulik paraaditses:

"Kõik tuled, mis on, pangem põlema,
et säraks sest kodune tuba.---
Kes tõrjuks veel tagasi tõuseva aate?
Kes kustutaks ära veel süttinud vaate?
Kel silmad on näha, see nähku! ---
Kel kõrvad on kuulda, see kuulgu!"

Või mis oli see muu kui järjekorralise ülestõusmise võidurõõmus **suursoov-**käsk:

"Maarahva, talupoega vaba maa,
tööliste, meremeeste, vaba maa,
töö, mere, laulu vaba maa,
jää vabaks sa! Jää seisma sa!

Kus kohal eales taevakaartega
või meredega, saartega
maa ühineb, jää vabaks sa!"

Ülestõusmine - looduse ärkamine talvisest surmaunest, uue elu sünn emakese-
maa üsas.

Kevadhümnide ristlev lennukite-vägi tõuseb võidupakitsuses pilvedeni, läbi
cetrimere sulatulise päikeseni. Maa neitsilik rind vappub sünnitamisjoovastuses.
Elumahlad jooksevad mustast mullast läbi taimerakukeste kõrgeimate punga-mügera-
teni, et hõlvata õisi, õisi, õisi. Kevadaroomidest ja ülestõusmise magususest
joobunud inimolend tunneb paisuvat oma nõrga hääle kõikjale=kostuvaks häire-
signaaliks, mis kuulutab kogu taevakeha=leegionile uue, vaba, piiritlemata
elu algust, suure, kõikvõimsa ülestõusmise teostamist.

Noor ja vana hõiskab:

" Ju lehelau on tulnud ja pakatamas puud,
sest ligi tulgu rõõmsad ja norgu jäägu muud."

Ülestõusmise-rõõm on rõõmsate rõõm, elujõuliste päikese-laste rõõm, loovate
teoinimeste rõõm. Kes vihkab valgust, headust, õilsust, vabadust, sellele on
ülestõusmine hävitavaks surmaks.

Ülestõusmine - suur mõte, suur sõna, ent veel suurem tegu.

=====

KESKKOOLINOORTE ILUMEELEST.

/ Referaat T.T.G. Kunstiringi huviõhtul 19.III.1923/.

Moto: Kui minult küsitakse, milles on
rohkem tõde, kas õiguses või ilus,
siis kindlasti - ilus.

Anatole France.

Kui rääkida keskkoolinoorte, üldse haritud noorte ilumeelest, selle puudus-
test, hüvedest või tähtsusest, peab arvestama seda, et sellaseks ülevaateks pole
mingisuguseid arvulisi fakte, mis oleksid oksimatud kõikide suhtes ja mis annaksid
asjast vastuvaidlemata tõetruu pildi. Ilumeelest rääkides võime arvestada ainult
oma ümbruse vaatlust ja tähelepanekute analüüsimist. Sellepärast kujunebki sellane
vaatlus subjektiivseks ja võib tekitada isegi lahkavamisi.

Hoolimata sellest tahaksin teha siin enese seisukohalt lühikese ülevaate
keskkooliõpilaste ilumeelest, nende ilutundmisest, hindamisest ja edendamisest.

Ilul on elu aegade kestel alati asu rahvaste juures, kõige primitiivse-
mategi juures. Juba terve loodus omas võrdlematus peenes ehituses on suurim ilu
avaldus; inimeseski on lõpmata palju ilu. Kultuuri arenedes omab ilu ka enam
tähelepanu. Igakülgeisest kunstiaavaldusist on olulisem osa ikka ilu. Kultuuri
langedes tuleb esile ka ilu mõn, eriti peale viimase suure maailmasõja. Sõja-
koledusist nürilis ning tuimaks muutunud rahvad ei suuda hinnata enam esteetikat
ega oma selle mõiste jaoks tarvilikku peenteeravat meelt. Sarnane aeg oli meilgi
peale sõjaaastate ja on esalt veel praegugi, mis kajastub ka praegusaja nooris.

Ilu abstraktsele mõistele leiame väljendusvõimaluse ikka mõnes konkreetses
objektis, see on väline ilu. Ent ilu leiame ka elus, inimesis - see on seesmine
ilu. Mõlemad ilulüügid on tähtsad ja võib olla viimane veel enamgi. Käesoleva
sajandi naturalistlik ja materjalistlik vaim püüab küll maha suruda elu ilusaid
ja õilsaid jooni, tõstes esiplaanile vaid varjukülgi, ent ometi on ilul nii
kindel koht maailmas, et ükski mahasurumine teda ei jõua hävitada. Kuigi domi-
neerib kõikjal praktilisuse nõue, siis ometi ei unustata ka ilu ning öeldakse,
et asi peab olema praktiline ja ilus korruga. Ei saa sugugi kiidelda praeguse
ajavaimuga ega massi esteetiliste arusaamistega. Valitseb üldine loidus vaimli-
ses kui ka füüsilises elus, mis juuri ajab ka tugevasti nooris. Neil lasub nagu
mingi raske rõhutus, mis takistab kui mõtete selget voolamist. Praeguseaja kõlblis-
te nõuete ja üldiste tõekspidamiste kõikumisega ja puudusega pole ka nagu kindla-
maid vaateid ilu kohtagi. Ilu on muutunud nagu asjaks, mida võib võtta nii või
teisiti, mis on tugevasti sõltuv igast isiklikust maitsest, mis ei pruugi olla
mingit üldist laadi ja mille üle ollakse valitsev oma tahtmistega ja arusaamis-
tega. Ilu otsitakse sageli sealt, kus teda polegi ning arvatakse leidvatki seda,
ent ei anta enesele õieti aru, kas on see tõsine ilu või vaid silmapete. Liiga

väikene kriteerium on noortel oma ümbruse suhtes. Nooruse tormitsevuses on juba otsinisinälg, mis haarab kõigepealt iga uue nähtuse järele, ilma õieti aru saamata, kas selles on tõsiseid väärtusi või mitte. Kõrvald jätakse aga sageli ilusad asjad hoopis. Selle pahe vastu peab aga võitlema, peab ohjeldama end ning kainema pilguga hindama.

Kui me nüüd küsime, milles seisab ilu, missugune on siis see ilu, siis võib vastata, et ilu on ikka asja või olevuse omadus või iseloomujoon. Ja ilu on isegi väga tähtis omadus, mis annab tunnistust asja väärtusest, samuti ka inimese väärtusest või sellele intelligentist.

Suurim ilunõue on loomulikkus, siis lihtsus, korralikkus ja puhtus. Kõik teised omadused võivad olla ilule sageli ennem kahjuks kui kasuks, sest et nende omaduste valikul ei ole küllalt teadlik. Ilu pole kunagi mingi külgepoogitud, võõrastustäratav, silmatorkav omadus, vaid ilu, õige ilu on loomulik, mille vastu tuntakse sümpaatiat, mille olemasolust tuntakse rõõmu, mida ihaldetakse loomusunniliselt ja mis kiirgab enesest soojust, seda kodust õnnestavat soojust, mis ohib ja soojendab elu ning milles peitub elujõudu.

Ent kahjuks kõik me noortest ei oma õiget ilumeelt. Nende silmad, kõrvad, üldse kõik viis meelt on nürid õige ilu tajumiseks, või nad jälle vägistavad oma mõistushäält, lastes seda mitte kõneleeda otseselt.

Kool on koht, kus kasvatusena käsikäes püütakse arendada noorte ilumeelt, kus teadmiste ja õpetuse kõrval püütakse ka kasvatavalt mõjuda selle sõna otseses mõttes.

=====

NEISTSINASEIST LAHKUNUIST.

/ Järg/.

VI. lund (1925.a.) - 65 abiturienti.

Ikka kaks klassi - a ja b. Esimene asus praeguses näitelava=ruumis, mis oli siis veel eri klassiruum, teine ülal hr. Remmel'i korteris, mis oli ka üks aasta klassiks. A-klass oli nende ridade kirjutaja juhataja, b-klassi juhataja pr. Snamenski-Mikk. Neist oli a-klass rohkem taltsam ja vaiksem klass, b-klass aga oli elavam ja rahutum. Mulle isiklikult on olnud see juhataja olev abiturientide-klass armsaim kõigist teistest juhatamisel olevaist klassidest.

Asume siis vaatlema sedagi lendu.

Salme Ado - alfabeedis esimene. Küllalt temperamentlik, punahuuleline Tartu preili. Omaette toimiv, seestmist tungi varjav daam. Väga võimalik, et on praegu mehel, kuid võib olla, et ei ole ka. Olen näinud teda õige harva.

Armanda Arike - pärit Võnnust, Gustav Suits'u kodukohast. Väliselt, kommetelt ja rõivastuselt lihtne, ent olemuselt siiski "veart" ratuur. Eht eesti tõuverelise, pigemini põhjamaise naise tüüp. Kõnetluses küllalt karm ja tõsine; asjalik, kuid seda rohkem seestmist püsivust, järjekindlust, vaimlist kaalu, andumust, tõsist tahet, patriotismi, idealismi, kui võib ütelda, siis isegi lugupidamiseväärt eht eesti jonn. Tema juures pidi kõik sündima, mis oli tarvilik, mis oli tunnustatult vastuvõetav, parajase piirides õilis, korrapärane ja aateline; see pidi toostuma kõigi takistuste peale vaatamata. Kuidagi ei lubanud ta ettesoatust kõrvalokaldumisi ei enese, ei teiste ega minu isiku suhtes. Mitu - mitu korda sain temalt päris omaliku noomituse, kui hakkasin kerget meelselt mõnikord hepitama või perutama. "Härra R., mis Te ometi mõtlote!" nii algas ta harilikult oma noomituskõnet, ja siis olid varssi tasakaalus ja vaikne kui vits vees. Ja nii rakendas ta viisakat ja korrapärast vedu vedama ka teised klassikaaslased, rääkimata temast endast, kes otse kiusakalt-jonnakalt pidas kinni oma rajatud sihtjoonest, et saavutada taoteldav kõigist takistustest hoolimata. Seejuures ei olnud ta kaugeltki askeediline maailmasalgaja; välise mormuse all oli tal tubli portsjon elurõõmu, lusti ja naljagi, kuid ikkagi põhimõttel: kõik omal ajal. Lõpetas kooli nagu kord ja kohus, lõpetas nii, nagu ta oli kavastanud selle lõpetamise: mitte rohkem ega vähem, vaid nii, nagu oli ette näinud. Astus ülikooli, kuid varssi ka Naisühingu käsitöökooli; meenub, nagu oleks olnud veel kuskil kolmandal kohal rakkes. Vedas siis täie auru all oma rasket koormat, ent ikkagi teadlikult, mõõdukalt, et mitte teha endale liiga. Õppimise vaheaegadel elas Võnnus, oma kodukohas, ja tegi kõike talutööd n.ö. mõhe eest.

Katsutakse harjutustega ja vastavate selgitustega sisendada ilu minimaal-
semaid nõudeidki. Iga kooli püüe on kasvatada õpilasi korrallikuks, puhtust, loo-
mulikkust ja lihtsust armastajaks, ent ometi ollakse väga vana seda kõike vas-
tuvõtma. Näib, kui oleks nooris mingi seesmine kindlus, mis püüab eemale
hoida enam häid kui halbu soove. Osalt on ses süüdi ka ennekooliaegne kasvatus,
mis pole küllalt suutnud ilunõuetele rajada kindlat alusmüüri.

Tahaksin rääkida siinkohal just keskkooli-noortest, neist noortest, kel-
lel on olemas juba tarvilik eelharidus, kellel peaks olema arusaamist ning
otsustamisvõimet, mis on ilus ja mis mitte. Ent ometi ei ole see sugugi nii.
Oma hariduse peale vaatamata elab praegusaja nooris mingi ürg-korratus ja
rämpkus, mis avaldab end väga mitmeti. Näiteks võiks tuua õpilaste õppeabinõud,
mis on sageli nii haletsemisväärnes seisukorras, et nad haavavad küll kõige
barbaarimagi inimese esteetilisi tundeid. Samuti käiakse ümber hoolimatult
ka kooli mööbliga. See on jälle see ürglõhkumisking, mida ei suudeta taltsu-
tada. Niisamuti valitseb ka riidetuses ja puhtuses palju rämpkust, nii et sellase
inimese vastu tunned otse antipaatiat.

Suurimaks ilukehastajaks ja kunstilis- esteetiliste tunnete tekitajaks
on kunst ja kirjandus, kunst kõiges oma mitmekesisuses. Kõhjuks on noorte osa-
võtt ka kunstilistest üritustest loid. Meil korraldatakse kunstinäitusi, ent
vaatamas käiakse neid vähe, või kui sinna minnaksugi, siis ainult selleks, et
mööda minna kõigest pealiskaudselt, tehes sageli asjatundmatuid märkusi. Ärgu
pandagu mulle neid sõnu pahaks. Ei ütle seda kõigi kohta, erandid on ju ikka,
ent siiski ei saa salata, et meil valitseb tuim ükskõiksus ses suhtes. Peaks
vähekene põhjalikuma süvenemise tegema kunstitoodanguisse, sest oleks kasu
ka enese kunstimeele arendamiseks. Tõsise ilu ja tõsise kunsti (tõsine kunst
on alati ilu) väljendajaks on veel muusika ja teater. Ometi eelistab kuulata
me noorus ikka enamalt jaolt kergesisulist ajaviitemuusikat või mõnda trallitav-
lõbusat tantsupüü, näha sisutuid operette või jandikosi, selle asemel et võtta
osa kontsertidest või sisukatest draamadest, tragöödiatest ja ooperitest, mille
mõju on mitmekordselt suurem ja sügavam kui kõikide operettide oma kokku. Ei
saa ju öelda, et inimesele, criti elurõõmu, temperamenti otsivale noorele oleksid
keelatud sellased kergesisulised palad, ent tuleb meeles tada sealjuures, et ei
unustataks end, et ei satutaks hasarti mõnest tühisest operetist kuna
samas mõni draama ette kantakse pooltühjale saalile. Mis on siis lõppeks tähtsam,
=====

Oli siis koolipreili Viljandis, Paistus ja mujalgi. Vahetevahel liikus jälle
Tartus ja kõneles asjalikult oma eluseiklustest. Vilistlaskogu tundis ka Armanda
Arike asjalikku askeldamist. Olles kolmas ringi jälle oma ülesannetes Viljandi-
maa kandis sündis muudatus Armanda Arike olus käesoleva aasta kevad-talve-
astus abiellu Kolga-Jaani ühispinga juhatajaga. Saatsin talle lühikese laudatus-
telegrammi. Praegu on ta vist kibedasti arstis oma kodu loomisega.

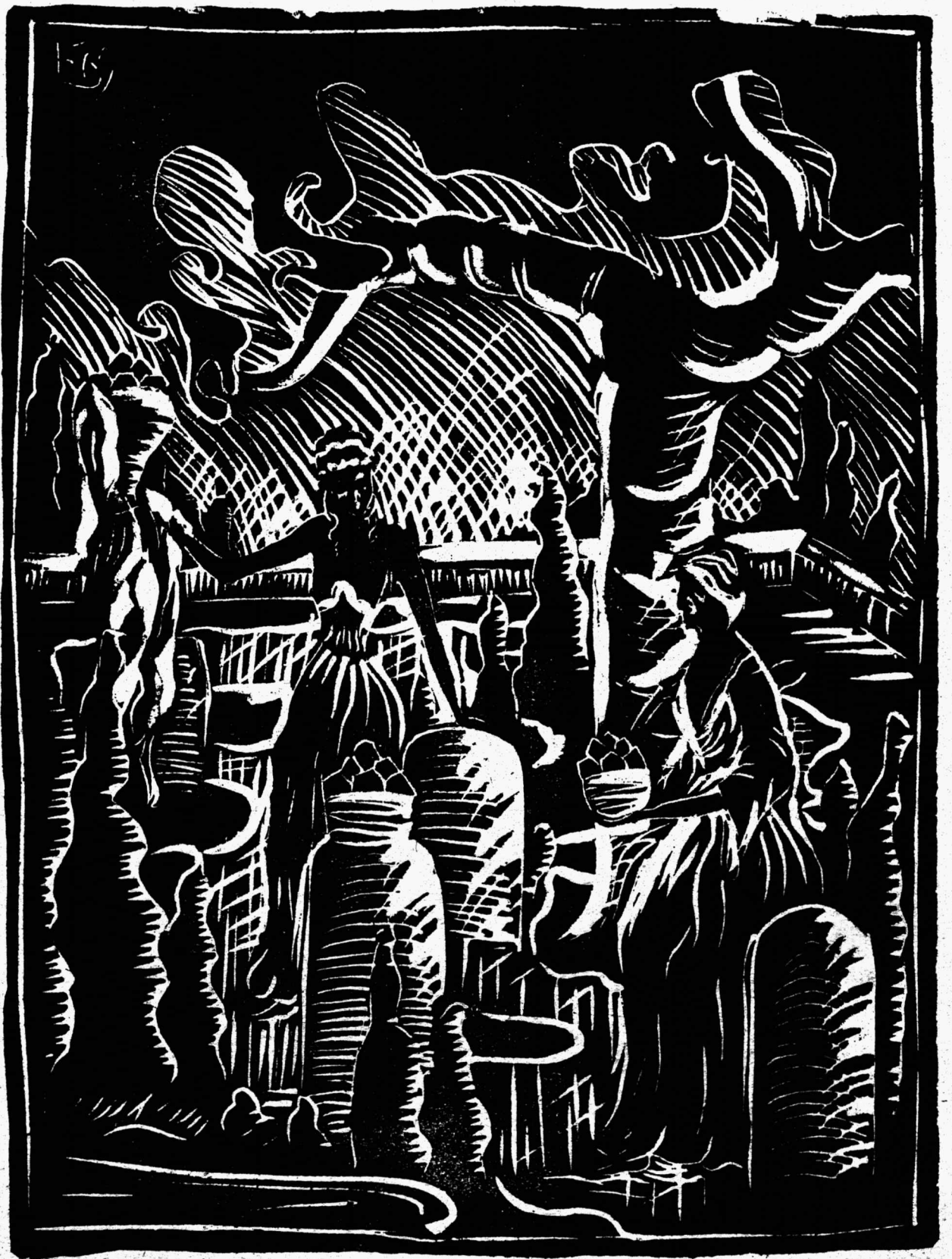
Ella Asmus - Tartu preili. Naeratlev, muhe, nõtko, naiselik, tagasihoid-
lik, rahulik, vaikselt seltsimehelik. Elab Tartus; ei ole vist võimata, et käib
üliskoolis.

Manja Jalakas - Tartust. Andeks tüdruk, kuid ei pannud oma võimisi täie-
likult mängulauale. Tegeles omette, kõneles harva, täitis korralikult oma
kohuseid. Temas on tsipake boheemlase verd, kuigi askeldab rohkem nais- kui
meessõpradega. Usun, et ta on tudeng. Kohtame teineteist peaaegu igapäev Verneris,
kuid juttu meie ei aja, vaid nosime kumbki eralauas tellitud pirukaid ja saia
ja rüüpame kohvi peale, suitsetades ajaviitoks ka mõne paberossi.

Lydia Jegorov - Jegorovite rohkearvulisest perest. Eestlane, mitte
venelane. Paras jagu paendlikkust, niisama palju neiulikkust, elurõõmu ja elamis-
lusti. Lai tuntu õpilane koolis. On juba pikemat aega abielus.

Lydia Ingermann - Rips - jälle tasakaalus, tagasihoidlik natuur. Koolis
oli rohkem kalduvust neljale kui kolmedele poole. Tähendab, tal oli kas andekust
või hoolsust - kes sellest aru sai, sest selle mõistmiseks oli ta liialt sulge-
nud iseenesesse. On aastaid juba raamatupidamise-kursuste korraldaja hr. Otsing'u
prouaks.

Minna Järve - pärit Puhjast, pastor-Järve õde. Naiselik, perenaiselik,
tundelik, vaimliselt huvitav, küllalt andeks iseloom. Hoolitsevalt asjalik,
praktilisuse poole kalduv, tegev kooli organisatsioon, osavõtlik seltsiline,
loomuliku intelligentsiga - niisugune oli ta. Õppis Võru Naisseltsi majapidamise-
koolis ja on praegu kooliõpetaja, kui ma ei eksin, siis Puhjas.

kas koor või sisu? Mõtlen, et peaksime otsima ometi kõikjalt sisu, sest see hoiab elu ülal, mitte kunagi aga kest, ning sisus on ju tõsine ilu, eriti veel siis, kui see on kooskõlas, tasakaalus vormiga.

Ka meie praegusaegne kirjandusevaim on valinud enesele mingi isevärki õhusrippuva tee, mis osutub suuna enam allapoole kui ülespoole. Selles hädaohtlikus kirjandusatmosfääris on raske ka nooril tasakaalustada omi esteetilisi tundeid ja tõekspidamisi. Lugeses me uuemat ilukirjandust võib sattuda kergesti mädaschu, sest et see mürgine soo oskab meelitada noori väga kavalasti nende loomulikult teelt. Sageli astub siis ilumeel instinktiivselt võitlusesse, ent võib juhtuda, et ta ometi nõrkeb, ning siis on võit täieline inetustel, mis hukutavad noore vastuvõtliku lapse.

Et sääraste paratamatute kirjanduslike pahede vastu võidelda ning kindlaks jääda, tuleb seista enese esteetilise ja eetilise kilbi varjul, vähemalt tuleb katsuda luua igatüüpi sellane kilp eneselo, siis on võit kindlustatud ilma kaotusteta. Kas meie praegusaegne kirjandus mõjub me noorte ilutundele ka kasvatavalt, üleshitavalt, see on küll küsitav; kui vahest vormiliselt, või siis juba nende kontrastide kaudu, mis astuvad vasturääkivusesse me tõekspidamistega ja seetõttu kui õhutavad paremuselo. Praegust kirjandust tuleb lugeda ikka teatava ettevaatlikkusega, mitte ialgi aga kinnisilmi. Sellepolest on vastuvõetavam küll varemilmunud ilukirjandus.

Noorte ilutundmine, arusaamine ning maitse osutub küllalt kehakatte valikus, riietuses, eriti on see tütarlaste juures. Siingi ei saa sugugi kiitvale seisukohale asuda. Isikupärast, ilumeelst juhitud maitset leidub väga vähe noorte juures, küll aga tantsitakse vaid moepilli järele. Muidugi võib ju ka moe järele riietuda, ei oita seda sugugi, ent peab teadma, et kõik, mis on moes, pole kaugeltki veel ilus; vaid ma ei liialda, kui ütlen, et sageli isegi inetu. Siin on tarvis jälle tugevat otsustamisvõimet. Suurim pahed on järelaimamine vanematele inimestele ning nende pahedele ja suur liialdamine riietuses, mis eriti võõrastav kooliõpilase suhtes. Aruandmata võetakse omaks kõik, mis kuidagi silmatorkav ning minnakse äärmiste liialdusteni, unustades lihtsuse ja loomikkuse nõudeid hoopis. Domineerivaks saab vaid hind, kallisus. Peaksime aga teadma, et võib väga hästi ka odavalt, maitsekalt ja ilusasti riietuda. Kui sageli sellased moodukud oma maskoeritud nägudega ei haava otsakohe su esteetilisi tundeid siis ei ärata nad vähemalt üheski õiglaselt arusaavas inimeses ka ilutunnet. Neid võib

Ida Jürgenson - Tartust pärit. Punapäoline, kuldlokiline, pikapätsiline, sihvakas, paendlik. Koskiste vaimuannetega, rahulik ja viisakas tütarlaps. Kindlasti oli tudeng. Mis alal teotseb praegu, ei tea.

Armada Kess - Jõgevast. Pisike tüdruk, ent terav kui nõel. Armastas vadistada juttu, askeleda, tegeleda, poseerida, kurameerida. Oli väikselts kirjanduslike huvi, pidas ameti Kirjandusringis, esines referaatidega, võttis sõna koosolekudel. Sammas ikka nendega ühes, kes leidsid endil olevaid kohustusi ka peale "jooksva" koolitöö. Pärast kooli lõpetamist sai endise direktori M. Univer'i eestkostmisel koha Haapsalulinnas algkooli. Praegu teda Haapsalus enam ei ole, Tartus pole teda ka olnud näha, Jõgeva poolt pole talt ka midagi kuulda, kus on, mis teeb, ei tea.

Anna Kivist - Tartust. Vaikus ja tasasus ise. Õppis Naisühingu koolis. On koolipreili maal.

Liisa Kivi - ka vist Minna Järve kodukihelkonnast Puhjast. Oli elu, portsjon meheliku Sarmi. Lõpetas Naisühingu kooli ja käib praegu Anna Kivisti radadel. Viimane kord, kui temaga kõnelesin, oli ta täienduskooli õpetajaks Torma kõrgemas algkoolis.

Helene Kivisaar - õpetaja Kivisaare tütreid, üks neist kolmest õest, kes sooritanud T.T.G. stuudiumi. Oli tagasihoidlik, rahulik, alistuv õpilane. Praegu postiametnik. Viimast kord kohtasin temaga Elva posti-telegraafi-kontoris.

Alide Kondra - Tähtvere Villa talust, suure Tartu - Võru postmaantee äärest. Peretütar. Talu kui viljasalv. Kasvult oli Alide tugevdimensiooniline, kuid elas väga madalas korteris, vanimas majakoses keset Popleri tänavat, vastu seminari. Oli loomult rahulik, väheväljenduv, tagasihoidlikult naeratlev, sümpaatlik; edasijõudmiselt koskiste hulgas. T.T.G. lõpetanud, käis ka Naisühingu koolis, kuid kas lõpetas selle kooli, ei tea. Elab praegu Tähtvere Villal edasi.

Leida Krass - tõsine, endasse sulgenud, ülakorralik õpilane.

küll seisma jäädes vandata hetkelise üllatusega kui võõramaalinde, ent samas tekib tahtmatult tunne, et nende kirjade hilpude taga polegi midagi, et see on sisutu, sädelev keht ning mitte inimene omas loomulikus ilus. Küll aga võib tõsist ilu leida näiteks lihtsas pildis, kus talumees valges linases särgis ning naine triibulises seelikus tõstavad kuldkollaseid raskeid viljavihke rõukudesse kesk sügispäikese kulda. Seal on looduse loomulikkus ja seal on inimeste lihtsus, ent mulje on võrratult suurem kui mõnest linnatänaval kepslevast moenukust. Ometi oleks sellane loomulik, lihtne ilu kooskõlas me rahva iseloomuga ja eluviisidega. Suurima ja tähtsama osa ilust omab aga inimese vaimline mina ja hing - see on psühhiline ilu. Alati käivad käsikäes oetika ja esteetika. Ühe langusega tuleb esile ka teise langus ning vastupidi. On inimesi, kes tunnistavadki ainult esteetikat ja nad ei eksi ka palju eetiliste nõuete vastu.

Tänapäeva eetilised nõuded ja tõekspidamised on lõõnud aga kõikuma. Pole enam üldiseid tõdesid, mis oleksid maksvad kõikide kohta, vaid igaüks tunnistab tõeks seda, mis kasulik üksi temale. Me noorus on praegu selles samas segaduses, kõikumuses. Kui ei ole enam esteetilisi nõudeid, mis jääks siis järele, millele võiks siis tugida veel? Ainuski mõte poleks siis kindlustatud enam. Meis valitseks mingi räpikus, korratus, eneselegi arusaamatu segadus ja petlikkus.

Sellane hingeline tasakaalutus valitsebki praegusaegseis nooris. Kõik tõekspidamised lendavad uperkuuti, valitseb egoism. Ära unustavad keskkooli noored sageli haritud inimese hädatarviliku tundemärgi - viisakusegi. Kuidas koheldakse vanemaid inimesi, see pole enam noortele omane vallatus või ülimeelikus. Liikudes tänavail, rahva hulgas ei osata enam end väärikalt ülal pidada, tehakse labasid märkusi, mis otse silmatorkavad. Kui me küsiksime nüüd enestelt, kas on selles kõiges ilu, väärtust, mõtet, siis peaksime ometi saama aru, et see on inetu, et me polegi väärt sellasena haritud inimese nime kandma. Tunnistades vähemalt esteetilisigi nõudeid, suudaksid noored vastu seista kindlasti hingelisele ja kõlblisele langusele.

Ilu loob ilusaks kodu, selle paiga, kus me noored varem või hiljem otsime kindlat asu elus. Nii väline ja seda enam veel seesmine ilu muudab kodu kauniks, armsaks perekondlikuks rahulossiks, mis on õnnistuseks inimesele, mitte aga hukatuseks. Kodus peavad vanemad ümbritsema omi lapsi aegsasti iluga, sest siis ainult kasvavad neist ka hingeliselt ilusad inimesed. Ja kui inimene on kord

=====

Agnes Kroos - palju temperamentlikum tütarlaps, andekas, äge, lubas endale rohkem üteldusi, kui seda sallis õpetajaskond. Sai seetõttu tunda pigistusi selle viimase poolt. On vist praegu üliõpilane.

Nelly Kompus, Linda Kurlents - paariõed, punapõselised, häbelikud, naiselikud tütarlapsed. Sedasama võiks ütelda peaaegu ka Leida Kulli, Molita ja Salme Klaus'e kohta.

Ludmilla Kullam - Tartust. Kibe, murevarjundiline, punaõhetav pale. Ka oli ta iseloomus kannataja inimese sappi ning pessimismi. Võib olla, et oli see tingitud ta kodustest oludest ja kasvutingimustest, mis ei olnud liialt meelitavad. Lõpetas viisipäraselt koolikursuse ja astus leiba teenima Majaomanikkude pank, kus istub tänapäevani kõrge puldi taga.

Emiilie Kuusk - aktsiisiametniku tütar Tartust. Pikk, kahupäine, lihava-huuleline preili. Tõsist, asjalikku näoilmet muutis vahel vastutulelik naeratus. Meeldiv oma olemuselt ja ülalpidamiselt. Oli muusikaliste kalduvustega juba koolis. Jätkas kõrgemas muusikakoolis edasiõppimist ja murrab praegu virtuooslikult klaveri klahve.

Hilda Leiten - kuskilt maalt, sealt Kiltsi, Vägeva või Pedja poolt. Armastas vestelda. Tegi tööd ja nägi vaeva. Askeldas lõpmata Kirjandusringi toiminguis. Praegune saatus teadmata.

Lilli Lond - Tartu preili Kastani tänava rajoonist. Naiselik, küllalt elurõõmus, õpinguis parajat paika pidav, korralt ja ülalpidamiselt omaga läbitulev. Abiellus varssi peale kooli lõpetamist. Praegu tippab juba tütreke võidu enaga. Mees - Tartu Krediidipanga direktor.

hingeliselt ilus, siis oskab ta ka välist ilu hinnata. Iluga püütakse ümbritse-
dagi emasid, kes sünnitavad uut elu, sest ainult ilust võib sündida uut ilu.
Kus elab ilu, seal valitseb ka rahu. Noored peaksid hindama ilu, et kord hiljem
istutada kodudesse seda õnne ning rahu alusmüüriks.

Ilul on suur sõna öelda ka töö juures. Ilunõuetega käsikäes tehtud töö
annab ilusaid tulemusi. Ilu annab tööle tõsise väärtuse, mida ei kukuta keegi.
Ta on kui kaitsemärk kaubal, mida poetakse silmas ostes.

Samuti on suur tähtsus ilul lõbustuste valikul, eriti veel koolinoorte
juures. Kui sageli harrastatakse meil ebaesteetilisi lõbustusi, mis mõjuvad
demoraliseerivalt ja mis on nõrgestavad kui uimastusvahendid. Ilusad lõbustused
on ka ühtlasi kõlblised ning nende mõju tervendav.

Ei taha kõige sellega sugugi hukka mõista me noori, ent ei saa ometi sala-
ta, et neil pole enam õiget väärtustunnet, ning sellepärast peaksime küll iga-
üks enesele tõsise küsimuse asetama, mis me olme ja mis me peaksime olema. Peab
ütleva, et meil on noori haritlasi, kelles leidubki tõsine ilumeel, ent see peaks
veel enam levima, terve noorsugu peaks püüdma selle väärtuse poole!

Kõigest sellest näeme, et ilu omab võrratu tähtsuse elus, et loodus ise
on annud elu loomulikule ilule ja et ilu võib luua ainult väärtusi ning üles
ehitada, iialgi aga mitte maha kiskuda. Meie noored olene ometi ju üleschitajad,
sellepärast armastagem ilu, tõsist loomulikku ilu kõikjal, siis olme ise
ilusad, on me tööil väärtust ning elul õnne.

L.Pekk.

=====

ÕPPEREISI MULJEID LÄTI-NAABERRIIGIST.

/ järg /

3. Riia rannik.

Sinna ei sõida õppereisija mitte teaduslikul otstarbel, vaid et ainult
näha, kuidas voodab jõukas riialane oma suvopäevi. Seal ei peatata ka kdua, poo-
lest päevast jätkub. Kui on käidud 2 - 3 tiiru ringi Majoris, siis on ettekujutus
ka Eildrist, Edinburist, Dubbelnist, Kemmernist j.t. Riia ranna suvituskohtadest;
kaugemale minna ei maksa.

Et tee oleks mitmekesisem, sõidetakse varilul Düünat mööda alla ja siis Aa'c
mööda üles.

Tuul ja torm, külmata kas või kringliks räpasel laoval, lehmade ja sigade
kõrval. Sõit siiski on huvitav avaral Düünal ja metsarikaste, liivakünkaliste
Aa-jõe kallaste vahel. Eemalt üle nõmme paistab kobrutav-sinetav meri. Paar korda
sõidab läbi raudteest. Raudtee-roobastik koerdub suurejooneliselt põiki ja avab
läbisõiduks värava.

Majori rannas külm, tuuline. Suvitajaid peaaegu ei näegi rannas. Rohkem
on neid liilkumas suvilate vahel. Ei saa neid võrreldagi vone aja suvitajate
arvuga ega šikiga.

Pole ka seda šiki, mis aastat 3-4 tagasi igal pool kohvuse ja tagasihoidlik-
kuse tundemärgid. Põhjuseks - majanduslik kriis, mis on Lätis tööstus- ja kauban-
dus-ettevõtjate ringides veel kabeadam kui Eestis. Ja üks neist suurem osa suvi-
tajaid Riia randa täidagi.

Ranniku suvituskohtade rida asub looduslikult kaunil kohal: ühelt
poolt lai, rahulik Aa, avara vaatega üle aasade eemalseisva vaatepiirini - ilusa
männimetsani. Teisel pool meri - see armas, hea, alasti vestlev sõber. Ometi jääb
Riia ranna plääž oma avaruse, suurejoonelisuse ja mugavusega maha me o Narva-
Jõesuu omast: kes on kodunenud viimasega, sel tundub Riia plääž kitsana, järsult
morre laskuvana.

Rongil tagasisõit palju otsesem, kiirem, mugavam, hõlpsam. Seda teed kasu-
tavad harilikult kõik suvitajad Riia ja ranniku vahel liiklemiseks.

4. Sigulda.

Veedetud "vabaduses" üks ulapäev Riias, käidud külastamas Schvartzi ja teisi
kohvikuid, "trammitatud" ühest linnaotsast teise, tantsitud Eesti saatkonnas,
vaadatud Riia kinootendust uhkeimas Gloria Palace'is, puhatud veel üks ööke ühis-

kodus, siis sõidetakse teele koju poole teadmises, et üks jumalik päev on veel ees - Sigulda, Krimulda, Torcida vaatlemine - Mai Roosi miljõs.

See on tõesti kaursim koht Läänemere mail. Koegi ütles: "Kuis on Vanajumal siin ilu raisanud!" Ja eks olegi nii. Mõjub kätkestavalt, kui näed esmakordselt seda metsikut ilu.

Võrdlemisi nägusa uuemoolise jaamahoone oes kari poisikesi-tüdrukuid müümas odavaid, omapainutatud kõverapidemelisi reisikoppe, 20 - 30 sentiimi tükt. Kõik varustavad endid nendega. Ja pärast selgub, et nad on ülitarvilikud mägedes ronimiseks. Igatiks toob need ka mälestuseks koju kassa.

Jaama ümbruses võrrastomaja ja harilikke suvilaid. Ei need paku mingi-sugust huvi.

Kui aga oled jõudnud kõrgele Koiva ürgoru kaldale ja lased käia silmil ringi üle põlispuude latvade alla Koiva asadele ja kiirelt-rattavale laiavooliselo jõe ja ning taamal katkestamatult vahelduvaile, rohusesse uppuvaile kängastikele, kaljustikele, metsasalgule, võsastikele, tammikuile, üles ja alla koorlevaile teerajule, niisamuti siin-seal vilksatavaile suvilaile ja eemalt veretavaile vanule kantsivaremeile, siis oled nähtust pildist korraka nii võlutud, et ei taha esialgu sammugi liikuda, vaid tahad aina vaadelda, vaadelda, vaadelda, vast ka orienteeruda, millist suunda võtta matkamiseks.

Ja siis tuleb esimene laskumine alla orgu - ridastikku, hanomarsis, ette teadma, et hiljem tuleb kümneil korral niisamuti üksteise järgi jälle üles ronida ja alla laskuda.

Korraka lippab sinust mööda mäest alla väike ojatiroome kristallselge voega. Siin - seal püüde vahel lebab suvitajaid poolalasti või kõrgeis suvirõivis, sest ilm on võrratult soe ja päikesepaisteline.

Üle lohkava aasa ja väikese oja Koiva ääre popsniku väiketallu. Siin tuleb pureda natuke läti jämedat leiba ja juua läti lohna piima, enne aga pead seisma sabas, et kord segamini ei läheks, mõni koguni ilma ei jääks ja mõni kaks korda ei saaks.

Siis üle tujukalt voolava Koiva - ikka kolmekaup väikeses lootsikus. Kulub üle tunni, kuni terve ekspeditsioon jõuab teisele kaldale. Seda aega kasutavad teised lobistamiseks jõe ääres, jalgade posemiseks, rõivastekoorma vähendamiseks, lesimiseks jne., ja siis algab pikk, väsitav matk.

Ikka põõsastikost läbi, keerdu kitsaid jalgradu, ümber õitsevate asade (otseteed minna ei ole sünnis, sest heinamaad tallata pole soliid), mäerinnakute ääri mööda, läbi varjukate metsasalkude, läbi jääkülmade porilontsikute ja läbi tulipalavalt kõrvetava liiva - ikka siira=viira kõveriti, kord salgas, kord paarikaupa, kitsamil kohil jälle hanemarsis.

Juba ilmub vähemaid liivkivikoopaid, kust nõrgub välja raudkargeid allikaid.

Korraka reisijuhilt komando: "Mäkke!" Ja siksakilist rada mööda tuleb sikutada üles kõrgele mäetippu, kust svanevad uued vaated üle metsade ja põõsastikude mere.

Ent kõik ei suuda teha läbi ronimistrikke: vanemad ja rohkem loiumad lepidavad kõvera, kuid tasasema käiguga ümber mägede, üle nõgude ja ojasoonte. Siin ka näha küllalt: kaljuseinad ja -koopad vahelduvad üksteisega, täis kraabitud kõisugu monogramme, nimesid, lauseid, figure ja muud. - Kus huikaid ja kilkamisi, et grupid teineteisest liialt ei kaugeneks!

Ja juba jälle Koiva - kõveralt lookleva Koiva võimas käänd. Suure Kaarna-koopa (alias Kuradikoopa) suus kohtavad jälle grupid. Pildistus, puhkus, lugu Mai Roosi mõrtsukast, kes olevat enda üles poonud selle koopa suus.

Siis ükshaaval jälle üles mäkke, otse püstloodis. Üllatav vaade siinlaiuvale uuele Koiva maastikule.

Pikem matk ilma mingi teerajata läbi asustamata, paiguti vesise džungli kõrgele-kõrgele, Jumal teab kuhu. Siis korraka ilusal muruveerul. Puhkus. Jälle edasi.

Koset metsa nägus taluke. Sinna. Juua, piima. Lahke pererahvas. Kõike saab. Maksame ausalt kinni - 90 sentiimi isegi "murumaksu" istumise eest.

Vähe läbi metsatuka - ja olemegi Krimulda tiisikus - sanatooriumi juures. Meeldiv hoonestik, varjukas aed-park, pleekimisrõdu. Surmavaikus - sest haigetele on vaja rahu.

Üle orusilla, kust alt sügavikus lookleb paigutatud maantee. Krimulda varemed - sakslaste endine kants-loss. Ajalooline tagasivaade õppereisi-juhilt. Seal saavad lähedal liivlaste vanama Kaupo maalinnase. Meenub A. Saal'i "Aita", "Eelili", liivlaste kurb minevik.

Siis aga Toreida Roosi - meile tuntud Mai Roosi - Õhkkonda.
Juba Krimulda mäelt näidatakse üle Koiva orustiku paistvat Heamehe kaljut, mäetipul punerdavat Toreida lossi. Uuudishimu kasvab.

Ridastikku mäest alla. Muu ronimise kõrval 366 trepiastet. Kui jõuad alla, jalad aina nõtkuvad. Jälle org, oja, allikad, koopad; kuristikud. Tükike maanteed, jõekallast ja ongi - Heamehe koobas (Gutmanshöhle).

Kui suur ja avar. Päril väike oja ke voolab tast välja. Ühislaul koopa õnaruses. Kaunis mõnus akustika. Legend Toreida Roosist, kes olevat surmatud selles koopas. Romantika, müstika.

Koopa seinad ja lagi täis võimalikult mitmesuguseid nimesid, monogramme, initsiaale, lauseid, daatumeid, lauseid. Ometi mahub siia veelgi väikselt kolmnurga sisse: T.T.G., kuupäev ja aastaarv.

Puhkus. Suplemine Koivas. Miniaturis kohvikus soe kohv ja tulipalavad köömlikuklad.

Siis jälle mägitööd üles Toreida varemete suunas. Olemegi päral. Uued panoramad. Pingid, puhastatud teed, murul hoiatuslauad; tähendab, tuleb olla ja käia korralikult.

Siinsamas Toreida lossi jäänused. On säilinud vaid üks ümmargune kõrge telliskivist torn. Selle kõrval Läti kooliõpetajate puhkekodu - vaikne, rahulik. Väike seletus kohast.

Vana, elatanud ametivend viib aeda, triiphoneesse. Teeb ettepaneku laulda looduslikus amfiteatris. Laulamegi mitu eesti laulu. Kõlavad hästi.

Aiast välja igivana väikese kiriku juure, mis kahjuks uuesti remonditud.

Altari taga, kiriku välisseina krohvis ristikujutis. Seina lähedal känd, kannul kuivanud lillede-hunnik. Siinsamas põlise puu küljes lauake: "Siin puhkas Toreida roos." Vana legendi järgi olevatki maetud siia süütult kannatanud ja vägivaldselt surmatud Mai Roos. Rahvas toovat iga püha-päev tema kalmule lilli. On natuke veider, ent siiski romantiline tunne. Olgu legendidki pühad, kui neid pühaks peetakse. - Kirikutrepil tõsine koraal.

Seejärel lühike matk Toreida mõisa. Sealts päts jämedat, teine peent leiba kaasa. Toreida õpetajate -kodu õues lauad puude all-. Igaihele oma osa kätte. Rammusad lehmad vajuvad koju, udarad piimast tulvil. Lüpstakse, kantakse värske piim lauale. Kõik ei joo piima - olevat liiga värske. Seda rohkem saavad teised, kes ei löö risti ette.

Päike on loojunud. Nüüd raudteejaama poole teele. Läbi ürgtammiku mäest alla Koiva orgu. Oras tuled, hajuv suits ja udu. Ööbikud. Parvega üle Koiva. Parve-meholt ostetakse veel Toreida Roosi raamatukesi. Suvilate reast mööda üles uude märke.

Hämaruses külastavad mõningad veel Sigulda lossi - läti ajakirjanikkude kodu. Väsinud matkajale ei paku see enam suurt huvi, pealegi on siin maa juba moderni-aja kultuuri lõhn.

Tükk aega ootamist raudteejaamas. Siis tuleb kiirrong Riia poolt. Kihin = kahin õppereisijais. Eravagunisse. Veerand tunni pärast on vaikus üle terve vaguni. Kuuldub ainult norskamist. Ka kõige vallatumad on vaikinud. Rong hõljutab õppereisijaid kodumaa poole.

A.R.

=====

HARJUTUSLUULETISI V-a KLASSI STILISTIKA-TUNDIDELT.

=====

. Saabunud on pimedus.

On saabunud pimedus, taas aeg no vari,
Ja süüdat tuled, siiski pime veel
On teel, kun hulgun - lõpmatul alleel,
Ja eel ning ümber siluette kari.

On kõikjal pimedus, ei helgi mägihari,
Need kaks ei iial naabrid ühel teel.
Ning kitsas hingel, ütleb mõte, meel,
Peel tühjem aju, nii kui puistat sari.
Ent siiski tean, ei igavest see püsi,
Kord siiski võidab valgus vaba tee

Ning täidab kõikjal kojad, majad.

Siis peavad valguspühi kauged rajad:
Süd, vest, nord, ost - kõik helge üle vee,
Teid kutsub päike - tule, ära küsi!

2. N u k k e r s o n e t t.

Mu toas sõuab mure raske vaim,
ja kahisedes ahastuste öö
lõõb kokku yle pea. Lõppend töö.
Vaid tärkab hinges kibe nukrustaim.

Saand kindlaks läheneva lõpu aim,
ja elu ymber kitsaks tõmbund vöö. -
Ju hällis näkku naeris syngse öö,
sõi sydant hiljem ylekohus, laim.

Hing, väetike, see hapraim kõigist õis
nyyd mutta sygavale tallatud,
veel peoga saasta peale kallatud.

Nii kustub vara elu muinasjutt,
Mis aimamatult ilus olla võis -
jääb järel põlgus, viha, vaev ja nutt.

3. S u v e õ h t u.

Kõik hääled on vaikinud talus,
Ja vaikinud sõitmine teel.
Vaid sügaval kaasikusalus
Lõõb ööbik nüüd laulusid veel.

Kõik vajund on vaiksesse unne,
Ja unustud päevane töö.
Ning rinnus on rahulik tunne.
Nii ilus on suvine öö!

Kõik hääled on vaikinud talus.
Ma kõnnin veel pimedal teel.
Kõik hääled on kustunud salus,
Vaid ööbik nüüd laulab siin veel.

=====
Inimene hakkab filosoferima siis, kui ta esimest korda on üllatatud.
Aristoteles.

Ära jookse oma saatuse järel, sest see on sinu vari; kui jooksed päikese
sihis, siis jookseb saatuse sulle järele.

Koraan.

Optimist usub, loodab, teeb tööd ja võidab. Ta on alati keset päikese-
paistet.

Helen Keller.

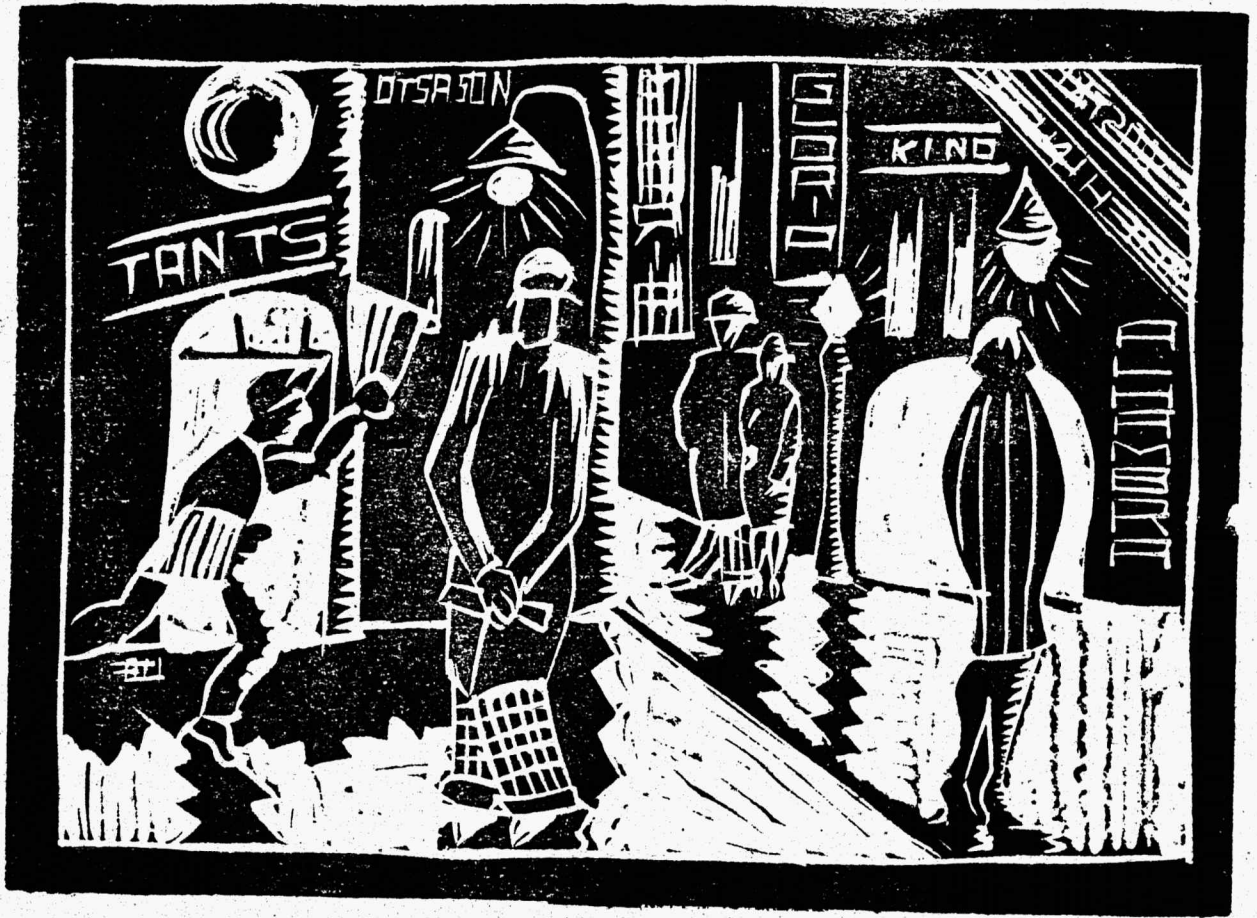
Tarkuse allik peitub rohkem südames kui mõistuses.

Rösegger.

Aeg on ainuke asi, millega meie mitte rutata ega viivitada ei saa.

Võitjaks jääb enamasti see, kes teistega võideldes ka ennast taltsutada
jõuab.

=====

JA KÕIKJALT PUHUS SURMATUUL . . .

Kesk päratut laamt, päratut suurt igivana ja vaikivat, seisis järv. Suur oli ta ja sinine. Suur ja taevassinine. Õigem see oligi taevas, täis pisitillukesi pilvemügaraid, valgeid, valgeid. Valged olid nad, nood pilved, valged kui äsjapakatanud vesiroosid suikuva järve sopolis.

Järv suikus ja unistas, unistas ja suikus, oli karbtösine, vaevalt värahtuv tuule hiilinguis. Loputas vaid aeglasena, laisana oma kaldaid, sõmeraid, valgevaid. . . Oli kui sünge laane ainuke nukker-tösine silm. Ja oligi silm. Mõõda päratut kaugust uitavad silmad ei näinud midagi muud kui vaid puid, puid, puid - vanu ja jämeda-tüvelisi. Ulatusid kõikjale vaid nägema puid, igivanu laanepuid. Ja ainukese helge kohana avanes tolles vaikivas puuderägas sinine järve-silm. Suur, sinine, sinine . . .

Ääres lõppuva järve seisis palu - valge, marmorsambaine. Haaras kaarena ribakese uhkeimat kallast, otsekui koolutatud kuld ehtis järve-sinisilma. . .

Suur oli ta, too palu. . . Suur ja valge . . . Ja sees, mõõda vaibastatud marmorpõrandaid käisid kuulmatult teenrid, kivinenud nägudele naelutatud tardunud meratus, silmade eksides ringi sammaskäiges. Tiigreina luusid siia-sinna, vaikides, sõnalausumata toiminguid oma toiminguid, kätes ja jalus mehaaniliselt togevuses alati ühed ja samad liigutused.

Palju oli tolles palus sambaid, palju oli neid - valgeid, valgeid nagu äsjapakatanud vesiroose järve suikavas sopolis. Ja enam veel oli sääli tube, suuri, suuri, vaibastatud põrandate, sinikasvalgete marmorseintega. Oli kakskümmend neid, oli kolmkümmend, viiskümmend, kuuskümmend, oli enamgi.

Neis elasid noor prints ja vana ema. Prints oli noor ning käharpäine. Tumedad, õtumedad kiharad olid tal, ning silmad olid sinised, sinised, otsekui oleks heitnud neisse kogu ääretu järvesina. Ning ema pääs oli ju hõbekiudne võrk, tihe ja helkiv, ning olid temalgi sinised, sinised silmad - olid poja siniseid silmad, olid nagu taeva ja järve ääretu sina. Ja too prints taotles sõita igapäev oma nõehallil ratsul kuhugi - ei teadnud keegi kuhu, ei teadnud ema ega nood kivinenud teenrid.

Vähe eemal järvest, teispoole ääres, põhjapoolseil kaldal oli väikene onn. Väike oli ta ja nõgine. Ning seal elas elatanud sõepõletaja oma lapsega - oma tütreaga. Imelik oli too tüdruk, imelik ja sünge. Rääkis vähe ja harva, veetis suur ma osa päevast metsas, kus kuulab selle tasaseid sosistavaid jutte - jutte haldjaist ja õnnest, õnnest. . . Mängis orava ja hirvega, jutles tiigri ja ilvesega, laulis võidu õõbiku ja kanaaria lindudega. . . Kuldpäine, helejaukoeline haldjas, merisilmaline, painduv panter - nii oli ta, ilus ja sünge, . . . eemalepeletav ja kätkestav.

Ning temagi kadus igapäev kord kuhugi. Ei teadnud vana sõepõletaja ei orava ega tiiger seda, kuhu kadus nende seltsiline. Ei teadnud seda keegi.

Vähe eemal hurtsikust pisikesel legendikul kohtasid nad esmakordselt. Tüdruk oli paelunud oma käed ümber hirvekaela ning oma metsikuid kiharaid siludes uppus vaatega printsi silmis. Siis kohtasid nad igapäev, ikka ja alati, alati ja ikka. Olid koos palju päevi, palju, palju. Olid nagu kaks, kes olid olnud omased teineteisele ju varajasemast lapsepõlvest päle. Siis kihutas prints minema, et jälle tulla, ja tuli jälle, et jälle minna. Ja nii alati.

Ja siis kord eitunud ta enam. Tüdruk seisis püüesilmi legendiku ääres, käed lõdvalt rippumas mõõda külgi, ning tardus vaatama suunda, kust oli tulnud hõbehall ratsu. Ja päike loojus ja ta eitunud. Loojus veel kord, loojus kaks kolm korda, loojus seitse korda, kuid hõbehalli polnud kusagil. Tüdruk ootis avasilmi, käed kramplikult surutud kokku, silmis tardumuse asemel ängistav valu. Karjed, hinge valulised karjed. . .

Nüüd jooksis ta, jooksis rõivaste kärisedes, rebenedes, jooksis suunas, kust oli näinud alati tulevat ratsut, . . jooksis, jooksis kuni imestanult peatus palee pikade sammaskäikude lähel. Siis tormas jälle, tormas mõõda käikuvaid, sammastatud tube, mõõda süngeid ja kelderkülmi, mõõda salalikke ja võikaid.

Tormas, kuni väsis. Oli läbistanud terve rea tube ning väsinuna vaid aeglaselt lonkis edasi. Nägi teel kümmeid teenreid sambaina seisvat, kivinenud nägudele naelutatud tardunud valugrimass.

Ning kõikjal lehkas surma... Ja kõikjalt puhus surmatuul. Ning vahakuinalde tuhmides leekides hõljusid surma kollakasrohelist loorid...

Saabus tappa, kus lamab surmuna prints. Ning kõikjalt lehkas surma ning jäist õudu... Voodi ees maas lamab tardunud veres hõbepäine emake, meelega näol.

Ning nüüd pajatas koegi teenreist jäise rahuga, pajatas ühetoonilisel, vaheldumatu häälel, pajatas nii: "Ta suri, sest pidi surema, ning ärkab, sest et ta ei pea surmuks jääma. Nii ütles vaim, nii ütles haldjas, ütles vaid, et peab loiduma inimene, kellel on nii suur armastus printsi vastu, et tema südamevere, sooja ja vereva, purpursed vere lunastusel ärkab ta. Ning see inimene tuleb kord, sest et ta tulema peab. Mii ütles vaim, nii ütles haldjas. Ja vaata ema, kellel on kõige suurem armastus oma lapse vastu, pantis oma vere, andis oma vere, kuid poeg jäi surmuks. Vist oli see ju vana; ning meil pole armastust, pole südant, pole verd..." . Teenri näole süvendus veel enam kivine valu, silmi tardus meelega valusa okkna, ning ta vaikus...

Tüdrukki vaikus. Silmis loekis valu, käsi haaras midagi maast - ema tardunud verrega kaetud noa. Südames tuksles rahutult, pakitsevalt otsis pääsu. Tahtis tormata miski häältvägevana otsekui vangistatud hiiglane. Nagu kevadised veed tormasid tunded, hinges koos, mässas - ning siis - selgines, selgines. Pilk eksis printsi tardunud näol, klaasistunud sinisilmis, otsis säält troosti, ainust naeratavat pilku, kuna säält õhkus surma, külma ja jäist...

Pilk kiindus neisse surma õhkuvaissesse silmissesse naelutus neisse ning ema tardunud verrega kaetud nuga vabastas tee rahutult pakitsevale miskile - andis vaba voli purpursedele, soojale verele, purskuvale vaibule, nirisevale ema tardunud vere kõrvale. Ning surma õhkuvaissesse silmissesse tekkis elu, neisse kiindunud pilk püüdis säält naeratuse, imestava, üllatavat naeratava. Südameverega, purpursedega, soojaga oli ta selle lunastanud. Siis vajus loiuks süngiveerele, äsjaärganud elu kõrvale, vajus rahulikuna, õnnelikuna...

Ja kõikjalt puhus surmatuult, kaugenevat, kaugenevat. Ning lunastavat, sooja, purpursed südameverd aina nõrgus- . . . nõrgus. . .

C -C.

=====

MUUSIKARINGI AVAKOOSOLEK 24.III.30.

=====

Viimaks ometi täitus meie kõikide suur lootus: avati Muusikaring. Olime seea juba oodanud aastaid, ja nüüd ei olnud meil enam lootustki, kuid tähtsava kevadega ärkas ka idee - asustada Muusikaring ja koondada muusikaharrastajad milline teostus oli osutunud hädatarvilikuks. Esinevad ju peaaegu igal pool ja huviõhtul õpilased muusikalistel paladega, kuid mõnikord on ettevalmistus puudulik.

Võtame näiteks kas või laulu. Tõesti me evime õpilaste kõlavate ning ilusate häältega, kuid nendel puudub vastav kool. Seda püüab meie Muusikaring hääks teha, kui aga mainitav leiab asjahuvilisi liikmeid.

Koosolek algas kell 5. Päevakorras oli ettenähtud:

1. Juhatus ja revisjoni-komisj. valimine.
2. Põhikirja tutvustamine.
3. Kõne ringi tegevusest hr. Nieländer'i poolt.
4. Läbirääkimisi.

Koosoleku juhatajaks valiti L.Lesta III-a. kl. ja sekretäriks L.Lõhmus V-c kl. L. Lesta avab koosoleku, tervitades ringi ja lootes rohket poolehoidu kaasõpilasilt. Järgmisena tervitab vastasündinud ringi hr. dir. J. Roos, soovides ringile hoogsat tegevust.

Põhikirja ettelugemisel vaidlusi ei tekkinud ja see võetakse vastu ühel häälel. Hr. A. Nieländer annab kujuka ülevaate ringi tulevases võimalikust tegevusest. Tahetakse korraldada muusikaajaloo kursusi, loenguid, laulu- ja viiuli tunde. Miisamatit tahetakse asustada orkester.

Järgneb juhatus ja revisjoni valimine. Kandidaati saetakse üles üldse 12. Juhatusse saavad: L.Lesta III-a, S. Kümmel I-b, M.Epler II-a, E.Sule IV-c, E. Tammemägi IV-b. Revisjoni-komisjoni valitakse L.Lõhmus V-c ja E.Krupp II-a. Õpetajaist valitakse juhatusse prl. T.Jakobson ja hr. A. Nieländeri revisjoni-komisjoni hr. D.Koppel. Veel määratakse kindlaks liikumaks ja selle maksmise tähtaeg. Kellaosut oli jõudnud juba 19 peale, kui osavõtjad lahkusid rahuldatus meeleolus.

=====

T. T. G. Kunstiringi huvi-õhtu.

See c. laupäeval 29.märtsil, kui korraldas meie Kunstiring oma huviõhtu. Algas, mis oli määratud kell 1/2 6., saabub akadeemilise kolmveerandiga. Osavõtjad, enamuses oma pere, väiksem protsent võõraid, täidavad poole saalist. Huviõhtu avamine toimub muusikaga, selle kaumeimaga kõigist kunstest. Esineb H.T.G. ja P.R.G. ühendatud sinfoonia-orkester hr. A.Virkhaus'i juhatusel kahe muusikalaga. Vahepeal täieneb alatasa kuulajaskond, ilmub kohale ka tegelastema esinevaid külalisi. Peagi võib märgata külalis-tegelaste rinnal veretamas tulipunaseid tulbiõisi. See nähe on igatahes väga armas ja soe sõpruse ning austuse avaldus külalistele: On, kui leviks sest toimingust mingit kodukust, kuid seal-samas pidulikkustki.

Järgneb Kunstiringi juhataja L. Peki kõne keskkooli noorte -ilumeelest. Ilumeleja annab, nagu ise tähendab, siin lühikese ülevaate enese seisukohalt keskkooliõpilaste ilumeelest. (Kõne ilmub täielikult ses samas T.T.G. numbris.)

Kolmandaks on hr. Johanson viiulisoolo, mille kuulamine osutub meeldivaimaks naudinguks kogu õhtul. Võib juba ette aimata säärase viiulisoolo mõju, päälegi veel tütarlastele; igatahes reageeriti eriti temperamentse aplausiga.

Neljandaks deklameerib V-c kl. õpilane A.Saar kaks luuletist. Ülguigi, et ta siin kogu oma kunsti võimalikku tagavarat ei tarvitanud, ei või öelda, et ettekanne oleks olnud hootu ja meeololu.

Sellele järgneb kaks soololaulu vil. E.Luha'lt. Esimene neist osutab juba küpsemat laulutehnikat ja näib kuulajailegi hästi meeldivat. Ka teine pala õnnestub. Pääle selle kannab ette V-c. kl. õpilane L.Lõhmus klaverisoolo.

Pääle lühikese vaheaja kuuleme hr. E.Soerd'i klarnetsoolot, mille väärtust hindab elav kiiduavaldu.

Peagi koguneb klaveri kõrvale väike Kunstiringi laulukoor ja V-a. kl. õpilase G. Kingu energilisel juhatusel lauldakse esimene pala vähe ebaõnnestunult. Kuid teise laulu ("Veski Tiiu") lõbus polkataktiline viis ja laulu vallatlevad sõnad põhjustavad kuulajate peatselt puhkeva hääkskiitva naerusahina ja energilise aplodeerimise.

Järgneb plastika-ettekannet Kunstiringi plastika-grupi poolt vil. P. Lindenau juhatusel.

Kell 3/4 8 lahkuti. Meeleolu õhtust jäi hää, mulje kõigiti kena ja soliid. Seekordne Kunstiringi huviõhtu oli lihtsalt ja delikaatselt ettevalmistatud ning maitsekalt serveeritud vaimliseks õhtueineks.

H. Sõru.

V-c klassi vaim dekoreerib jällegi kooliruumi.

Tahaksime meelega mitte nimetada seda traditsioonilist sõna - teeõhtu, sest oli siiski midagi muud ja midagi rohkem kui harilik istumine, jutuvestlemine sooja teeklaasi juures; koguni puudus meil tee, kuid see oli siiski.

Pisitasakesi askeldavad meie vilunud käed korraldustöis eel õhtut. On võimalus kasutada ainult joonistusklassi, laulmiskalssi ja pikka koridori; "väikest saali"; nagu nimetas seda sel õhtul härra direktor.

Kuid varsti oli T.T.G. ülemine jalutusruum vormitud meie noorte maitse järele mugavaks võõraste vastuvõtmiseks. Diivan, toolid, vaipadega kaetud ja okstega kaunistatud laud moodustavad toa sisemuse. Ühtlasi liikuv massiivne ja raske nagu mürdmata kaljusein ripub kaunistusena sinine oesriie trepipöõsel seinal, tahtes nagu tõendada, et meie vaim ei murdu siit niipea ja kergelt.

Saabumas õhtu - see oodatu, helitu suur kuid ühtlasi ka viimne jõuline koosviibimine säärasel kujul ühes õpetajatega, meie lähemate sõpradega. Tulised käepigistused said osaks meile meie oodatuilt - õpetajailt. See oli suurim rõõm, mis meid kõiki ühendas.

Lauas istudes algab mõtete vahetus. Siin - kus tärkamas kevad, laual poolrohelisteks oksad, täiskasvanud oras ja siia sisse peidetud õnnemunad sedelitega ja üleval lendavad, kõikuvad õhupallid, kerkib kohe meeololu. Istume siis kevadpühade laua taga, soe, mõnus rahuldusetunne rinnus. Vahetevahel ragiseb mõtliku raugama tuli lahtises ahjus.

raugana tuli lahtises ahjus.

Meid - keevaverelisi põhjamaa tütreid tiivustab vaid tung sõpruse ja üksmeelsuse järele! Oleme ka leidnud endile sõbrad, meie oleme kui üks pere, moodustatud õpilastest ja õpetajatest. Jõuliselt kõlavad sissejuhatavad sõnad klassivanemalt Linda Pekilt ja lauakõne dir. J. Roos'ilt tõi meie südameisse värskendavat puhangut. Jällegi vibreerivad ergud kõrgemas ilutundes, ning meie silmis kiirgavad tänu- ja liigutuse-pisarad. Vahelduseks laulame ja avaldame hääleta mõtteid lauanaabritega lilledekõne kaudu.

Varsti kutsub meid teine ruum. Ilma et oleks vahet meie liikuvusele, keerlevad juba esimesed paarid klaveri saatel. Siis mängime ja vaatame ka vahepeäl meie eeskava numbreid.

Meie ei taha veel lahkuda oma sõpradest ehk küll kell kui salajalgne meid lahkuma sunnib, ning peame peitma vaiksesse hingepõhja, raudse kaane alla kõik möödunu.

Võime nimetada puhtast südamest, et ei või olla suurimat õnne, kui see teadmine, et meie oleme väetunud ja meil on sõbrad, meie tänuvõlglaste õpetajad, meie kasvatajad ja koolipõlve ajal.

Meie teame, et meie hingeelu mõistetakse arusaava armastusega, nähakse meid teotsemas salajasemate ühendatud jõududega, mis tahab viia õitsele kõike uut. See õpib mõistma noorust, milles on palju leegitsevat, vaimustavat püüdmist hää ja ilusa poole. Kui on mõni hallpea sellele äratundmisele tulnud, siis pole ta enam vana, siis tulsid ta ka ise nooruslikult.

Seepärast V-c klass! Edasi karastava optimismiga, et parandada passiivset ajavainu!

L. Alber.

=====

KURNIMÄNG.

- vana eesti mäng - on toodud meie mängumurule ja harrastatakse seda innuga. Seni on saavutanud rekordi II-a klassi õpilane Herta Õunapuu, liides vastase kunid piirist välja kolme löögiga. See mäng on omajagu huvitav, harjutab muskliid ja teritab silma, seepärast on ta tervitatav.

=====

TEADAANNE.

III-c klass tagandas ametist oma klassivanema A. Kaiv'u ja valis asemel sellele kohale L. Vannak'u.

=====

KIRJAVASTUSEID JA TOIMETUSE TEATEID.

S. V. Teie aruanne jääb järgmise nri jaoks. Tahame Teiega veel enne läbirääkida.
H. T. Jääb juhtkirjaks järgmisesse numbrisse.
Lan. Läheb järgmisesse nrisse.
Sofie. Teie kiri ei ilmu. Pole sobiv meie vaimule.
V - - - "Vabasurm" ei ole kohane õpilas-ajalehele. Teine artikkel ilmub järgmises nris.
A. U. Ilmub järgmises nris.

=====

Läinud nri piltide autoreiks olid Loreida Raba ja Linda Vessmann (mõlemad I-a kl.). Käesoleva nri illustratsioonid on Elmiire Manna'lt (esimene), Juta Otsassonilt (teine), mõlemad II-a klassist; kolmas illustratsioon on Salme Adamsonilt; V-a klassist. Kaas Aine Paldrock'ilt, IV-c klassist.

=====

Tundmused on südame kõne. Missugune on su süda, niisugused on ka su tundmused.

A. Haava.

=====

